Lukas Ernryd: Farsan kan fortfarande inte koka vatten utan att det blir klumpar

Som pojke skonades jag från hushållsplikter. Mamma gjorde allt. Jag behövde inte lyfta ett finger. Jag tänker ofta på det, nu när jag är sambo.

KB

Så länge jag kan minnas har mamma städat, tvättat och lagat mat. När hon var iväg fick hennes fyra pojkar och make göra sitt bästa. Det gick sällan bra.
Vartannat år åkte hon på resa med jobbet. Innan dess fyllde hon frysen. Sedan skrev hon en lista. Måndag: köttfärslimpa. Tisdag: kalops. Onsdag: kåldolmar.
Det var bara att värma upp. Men det var knappt att vi redde ut det. Farsan kan inte koka vatten utan att det blir klumpar. Det finns en inspelning från 1986 där han säger att man tillagar havregrynsgröt medelst stekpanna. Karln menar detta på fullt allvar.
Att inte kunna göra mat är en sak. Men vi hittade inte ens varandra för att äta middag tillsammans. Det var då det blev tydligt att mamma höll ihop familjen, inte pappa. Mor var kaptenen som styrde fartyget. Inte för att hon hade mest att säga till om, men för att vi andra tappade vinden i seglet utan henne.
Så är det med en mor som skämt bort sina pojkar med hemgjord saft, gelé och björnbärskräm som jag då tog för givet men som jag idag skulle betala miljoner för eftersom ingenting betyder mer än sådant man fick smaka före tolv års ålder; det var ju tiden då allting var okomplicerat och oskuldsfullt.
Det är i alla fall så vi minns det.
Själv var min mor allt annat än bortskämd. Hon växte upp under 50-talet när reglerna var strängare än pianotrådar. Inga pojkar grät och Gud nåde flickan som inte lärde sig ta hand om hemmet.
Lakanen skulle vara manglade. Hörnen städade. Karriärerna åsidosatta.
Var det konstigt att hon längtade bort? Den unge dansken, som en dag dök upp i Karlskrona, blev biljetten till friheten. Året var 1969 och hon bröt upp från borgerlighetens krav. Där ute väntade ett bohemiskt äventyr.
Men vanor dör inte lätt. Mamma tog en halvtidstjänst för att hinna med barnen och hemmet. Den stora skillnaden var att svenska köttbullar byttes ut mot danska frikadeller.

Nu har det gått många år sedan dess, men mycket är sig likt. Även åt andra hållet. Män förväntas fortfarande inte göra ett skit i hemmet. Det är i alla fall min erfarenhet.
Det räcker att jag skivar en citron på en fest för att bli geniförklarad. Det räcker att jag tar bort min tallrik för att jag ska bli helgonförklarad – alltid av kvinnor. Män bryr sig inte. De har mycket lättare för att sitta och ta det obetalda hushållsarbetet för givet.
Detta handlar naturligtvis om normer och förväntningar. Och vi kan prata hur mycket som helst om detta. Snack spelar ingen roll. Det kommer inte ske något förrän nya generationer får se att både män och kvinnor drar sina lass i hemmet. Barn gör inte vad vuxna säger, utan vad vuxna gör.
Jag har sett min mor lyfta bördor som varit tyngre än vad hon egentligen mäktat med. Nu börjar hennes kropp säga ifrån på allvar. Särskilt är det knäna som spökar. Snart 70 års slit har tagit ut sin rätt.
Det är alla år av mangling av lakan, städning av hörn och åsidosättande av karriär. Det är saften som har kokats av vinbären som plockats i trädgården. Jag dricker ett sådant glas när jag skriver dessa rader. Det smakar så mycket kärlek.
Jag hoppas kunna betala tillbaka en dag. Men allting känns obetalbart just nu.
Tack mamma, för allt.

LUKAS ERNRYD